

REMISSVAR

2021-06-04

Justitiedepartementet Ju2021/01037
Enheten för familjerätt och allmän förmögenhetsrätt

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L2@regeringskansliet.se

Andra chans för krisande företag – En ny lag om företagsrekonstruktion (SOU 2021:12)

Småföretagarnas Riksförbund är ett förbund av småföretagare för småföretagare och har som syfte att påverka politiska beslut för att göra det enkelt, tryggt och lönsamt att driva företag. Förbundets näringspolitiska program inrymmer förslag på vad som behöver förändras och förbättras för att stärka företagsklimatet för mikro- och småföretag på ett nationellt plan. En viktig aspekt i detta arbete är att förbättra dialogen och samförståndet i gränserna mellan en företagares vardag och svensk myndighetsutövning. I stor utsträckning tenderar småföretagare att vara en svagare part än myndigheter beträffande regelverk och tillämpning av desamma, vilket förstärker upplevelsen av orättvisa villkor, ökat regelkrångel och en negativ attityd till företagande från myndigheternas sida.

Utredningen med förslag om en ny lag om företagsrekonstruktioner har goda intentioner, vilket framgår av *Sammanfattningsvis bör våra förslag medföra att fler i grunden livskraftiga företag kan överleva, antingen genom att de på ett tidigt stadium får stöd och hjälp genom den nationella rådgivningstjänsten eller genom det mer flexibla rekonstruktionsförfarande som vi föreslår och som bör ge rekonstruktionsföretagen bättre förutsättningar att överleva på sikt*. Det verkar dock saknas insikt i hur små företags verklighet ter sig, i synnerhet efter över ett år med pandemirestriktioner. Trots att direktivet tydligt anger att särskild hänsyn ska tas till små företag och ger möjlighet för lättnader för denna grupp, så kommer utredningen fram till att *våra förslag att gälla lika för samtliga företag, oavsett storlek*. Den överimplementering som man ganska tidigt aviserar: *I vissa delar har vårt uppdrag gått längre än att enbart föreslå de åtgärder som är nödvändiga eller lämpliga för att genomföra direktivet*, hade man kunnat undvika. En småföretagare i kris befinner sig i underläge mot nästan allt i omvärlden, ett perspektiv som till rätt stor del saknas i denna utredning, möjligen beroende på att småföretagarintressen inte medverkat i utredningen.

Antalet rekonstruktioner har varit relativt få, men den frågan analyseras inte tillräckligt djupt. Okunskap om systemet anges som ett motiv, men man ger inga andra förslag till hur denna kunskap ska förbättras. Man konstaterar t.o.m. att *Sammantaget anser vi att direktivens krav på information om företagsrekonstruktion och skuldsanering är uppfyllda*. Rent allmänt finner vi att den svenska utredningen intar en mindre företagervänlig attityd än direktivet.

Att framför allt mindre företag anser att rekonstruktionsmöjligheten är både dyr och komplicerad anføres inte som motiv. Just i denna del borde man följt direktivets inställning om att utgå från de små företagens verklighet. När det ägarledda lilla företaget kommit till en nivå "när det inte går längre" så har man provat "allt". För att slippa komma till denna vägs ände borde systemet med early warning enligt andra EU-länders metoder kunna fungera. För att man ska "överlämna" sitt livsverk i någon

annans händer fordras tilltro till denne aktörs kunskap, empati och snabbhet. Att efter ett år av långsam, byråkratisk och komplicerad hantering av korttidsstöd föreslå Tillväxtverket att ansvara för detta blir mer än lovligt kontraproduktivt. Dessutom saknas detaljerade förslag om vilken roll, kompetens och relation till marknaden i övrigt som denna nya funktion inom Tillväxtverket ska ha. Det finns ju en modell idag med olika aktörer och det minsta man kan begära är en analys av hur denna modell påverkas av förslaget. Därmed inte sagt att nuvarande svenska system fungerar bra, allvarliga brister, som bl.a. drabbar småföretagare, finns väl dokumenterat i en aktuell artikelserie på Dagens Industri. Ett exempel visar hur en rekonstruktör lägger beslag på medel motsvarande en stor del av ett krisande företags årsomsättning.

Andra länder inom EU använder företagare, f.d. företagare och andra som är intresserade och kunniga i rollen som företagare, men inte en statlig myndighet med numera skamfilat rykte bland småföretagare. Genom en summarisk genomgång av en del företagsrådgivare kommer man till slutsatsen att *De verktyg för tidig varning som finns uppfyller de krav som direktivet ställer*. Detta trots det fåtaliga rekonstruktioner som lyckats för mindre företag i Sverige. Det kanske hade varit bättre att utbilda och använda t.ex. redovisningskonsulter för detta system? Att ens överväga att det krisande företaget ska kunna betala en avgift för detta, hittills ”okända” systemet, bör strykas.

För att få möjlighet att rekonstruera sitt företag, att få en andra chans, vilket ju inte bara innefattar ekonomiska frågor utan även affärsmässiga, krävs två grundläggande delar: tillfälliga ekonomiska svårigheter men för övrigt livskraftigt företag.

Syftet är gott i beskrivningen att lagen sikte på företag i kris som bedöms ha en bärande affärsidé men som råkat i svårigheter som bör kunna övervinnas. De många förbehållen och kraven gör att små företag i allmänhet inte kommer att kunna använda det här verktyget. Man konstaterar att *Vidare framhålls i skälen till direktivet att medlemsstaterna särskilt ska beakta att dessa företag har begränsade resurser för att anlita experter och att de har större risk att likvideras än att rekonstrueras, eftersom de vid en rekonstruktion måste bära kostnader som är oproportionerligt mycket högre än de kostnader som större företag får bära, samt då de ofta saknar de medel som krävs för att klara av höga rekonstruktionskostnader*. Det är en insikt som man inte kan spåra många exempel på i utredningens svenska förslag.

En ansökan om företagsrekonstruktion ska enligt det nya förslaget innehålla:

1. en kortfattad redogörelse för gäldenärens ekonomi och orsakerna till de ekonomiska svårigheterna,
2. en borgenärsförteckning,
3. en redogörelse för hur gäldenären avser att verksamheten ska bedrivas i fortsättningen och en uppgörelse nås med borgenärerna för att säkra verksamhetens livskraft,
4. ett förslag till rekonstruktör och behövliga uppgifter om hans eller hennes lämplighet för uppdraget, och
5. uppgift om vilka borgenärer som kontaktats före ansökan och deras inställning till förslaget till rekonstruktör.

Denna digra lista tillsammans med tillsynsavgiften på 14 000 kr (i normalfallet) medför att många små företagare fortsätter att ta utvägen konkurs, även om företaget bara råkat ut för en tillfällig svacka. Dessutom är det väl vissa av ovan nämnda punkter där gäldenären kan behöva hjälp, t ex med att hitta en seriös rekonstruktör. Förslaget om att konkursförvaltare ska utgöra grundstommen av rekonstruktörer kommer att medföra höga arvoden, eftersom just konkursförvaltande advokater

tar ut ordentlig ersättning. Utredningens utgångsnivå om 200 000 kr i arvode får anses fantasifullt, men inte realistiskt.

Enligt direktivet ska gäldenären helt eller delvis behålla kontrollen över sina tillgångar under rekonstruktionsförfarandet, vilket i normalfallet inte ska pågå mer än 3 månader, i motsats till konkurs då konkursförvaltare tar över ansvaret. För i synnerhet den lille företagaren har man vänt på alla stenar, belånat hus & hem, låtit bli att ta ut lön eller göra egna pensionsavsättningar m.m. Att under dessa förhållanden anse att ägaren (alltså den lille skuldsatta och närmast utblottade företagaren) anses komma lindrigt undan vid nuvarande rekonstruktionsförfarande är märkligt och cyniskt. Att tvingas avstå sitt ägarskap borde väl också försvåra definitionen av gäldenär?

Förslagen om att ersätta regler i Aktiebolagslagen och bolagsordning för att dessa ska övertas av rekonstruktionslagen kommer att skapa svårigheter med gränsdragningar, men även avseende ägares och andra företagsföreträdarens ansvar för allvarliga ekonomiska svårigheter. Reglerna kan även riskera att användas av någon borgenär som anser sig kunna ta över en god verksamhet på tveksamma grunder. Detta förslag läggs lämpligen i papperskorgen för "onödigt regelkrångel".

Livskraftstestet ska skärpas enligt förslaget, förutom krav på likviditetsbudget anser utredningen att det ska finnas *skälig anledning att anta att rekonstruktionen kan säkra verksamhetens livskraft*. Att gäldenären ska bevisa detta verkar klart, men däremot inte vem och med vilken kompetens detta ska avgöras. Hänvisning till juridisk kompetens är långt ifrån tillräckligt för att bedöma affärsmässighet, marknad och framtid.

Det framgår att *l syfte att hjälpa mindre företag att rekonstruera sin verksamhet ska medlemsstaterna tillhandahålla en omfattande checklista för rekonstruktionsplanerna. Checklistan ska vara särskilt anpassad för mikroföretag samt för små och medelstora företag*. Vari denna anpassning till små företag skulle ligga förefaller oklart.

Förslaget om att hanteringen ska ske på några få domstolar, som därmed blir mer kompetenta i hanteringen, är bra. Förslag på vilka domstolar som skulle hantera detta hade varit lämpligt för att kunna avgöra om det är rimliga avstånd för många små företag spridda runt i landet.

Kravet på rekonstruktör ska ställas högre än enligt nuvarande regler. Trots att rekonstruktion inte bara ska hantera de ekonomiska problemen utan även affärsmässiga delar ställer självklart höga krav på rekonstruktören. Så förutom förtroende hos gäldenär och borgenärer ska denne *ha mycket god kännedom i bl.a. civilrätt, företagsjuridik, företagsekonomi och bolagsrätt* enligt utredningen. Affärsmannaskap verkar inte lika betydelsefullt. Att i princip bara tillåta konkursförvaltare att vara rekonstruktörer innebär att man i princip bortser från affärsmannaskap och kompetens att driva små företag.

Vid beskrivningen av att rekonstruktioner lyckats i större utsträckning då rekonstruktören varit advokat/konkursförvaltare kan mycket väl bero på att det i de fallen berör större företag. Det är inte troligt att advokat/konkursförvaltare tar sig an mikroföretag för rekonstruktion. Dels är det oftast mindre pengar att tjäna, dels kan det vara mer personligt och med "besvärligare" affärsidé.

För att även mikroföretag ska få möjlighet till en andra chans behövs ett enklare regelverk med rekonstruktörer som förstår sig på små företags villkor. Det lilla ägarledda företaget har sällan de ekonomiska muskler som behövs för att advokatbyrå ska ta "hand om" det vid en rekonstruktion. Här behöver rekonstruktören i första hand ha kompetens inom företagande och inte juridik. Familjeföretag har även emotionella värden, vilka sällan går att omsätta i siffror och paragrafer.

Betalning för "tjänsten" måste hanteras i ett längre perspektiv med någon form av betalningsplan. Beloppen i form av avgifter får inte heller bli så stora att alternativet blir omöjligt att använda, utan att de små företagen genom det föreslagna krånglet tvingas till konkurs helt i onödan. Det finns även en risk för att mindre företag med en tillfällig svacka "under galgen" tas över av oseriösa aktörer, vilket utredningen över huvud taget inte berör. Risken för att lagstiftningen ska kunna medge ett övertagande av företaget vid en rekonstruktion måste tas bort för i vart fall mikroföretag.

Sammantaget kan man konstatera att utredningens förslag kommer att ytterligare försvåra för små företag i Sverige att få en andra chans. Advokater, som är konkursförvaltare, och stora företag som t.ex. SAAB Automobil kommer att kunna fortsätta använda redskapet ifall detta förslag antas.

Med vänlig hälsning

Peter Thörn
Förbundsordförande

Erik Sjölander